

izplačilo učiteljstvu. To postopanje ne moremo nazvati drugače, kakor skrajno nemoralno postopanje, ki je na eni strani skrajno ponižujoče za delo, ki ga je učiteljstvo izvršilo v obrtno-nadaljevalnih šolah, na drugi strani kaže pa brezvestnost uprave obrtno-nadaljevalnih šol in faktorjev, ki so se zavezali vzdržati pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah v pretečenem letu. S takimi metodami postopati z učiteljskim stanom je direktna žalitev za stan in delo, ki ga učiteljstvo opravlja, in zahteva tako postopanje tudi najostrejšega odpora in obsodbe. Življenske potrebe so v tem času znatno v ceni poskočile in učiteljstvo je zaradi tega tudi močno oškodovano, ker se ni zaslužek takoj izplačal. Pričakujemo od merodajnih faktorjev, da bodo uvideli upravičenost nezadovoljstva, ki je nastalo med učiteljstvom in bodo uravnavali zadevo prei predno nastopi učiteljstvo s še širšimi koraki, da pride do svojega izplačila. Dolžnost resne uprave bi bila, da si prej oskrbi kredit, predno započne z delom, ne pa, da na ta način prikrajuje učiteljstvo na zaslužku.

—t Društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol naznana, da izide te dni »Okrožnica« o našem zadnjem sestanku v Ljubljani, ki bo razposlana na vsa vodstva strokovnih in obrtno-nadaljevalnih šol. Strnimo se že vendar enkrat in začrtamo si odločno najprikladnejšo enotno pot, kajti izkušnje nas uče, da je moč in uspeh le v slogi! Naše besede naj bi se že enkrat realizirale!

M. P.

Mladinske organizacije in kmetijsko-nadaljevalne šole.

(Dalje.)

Kar se ustanavljanja takih nadaljevalnih šol samega tiče, je treba najprej pripravljalnega odbora. Zbrati ga mora snovatelji iz največjih mož v dotični občini. Za prvo sejo je pripraviti učni načrt in pravilnik, ki se dobe brezplačno pri kmetijskem oddelku. Pripraviti je pa tudi proračun. Nato je sklicati ustanovno zborovanje, na katerem je izvoliti načelnika, poslovodno in blaginika. Pri tem zborovanju je obdelati učni načrt in pravilnik in dognati približne zneske, na katere je računati od strani podpornikov. Pri tem zborovanju je predlagati tudi voditelja in učne moči. Ko so prošnje za prispevke rešene je vložiti na oblastno kmetijsko upravo prošnjo za ustanovitev kmet-nadaljevalne šole z vsemi predpisanimi prilozami. Ko je prošnja rešena, se izvoli stalni šolski odbor, in šola prične lahko s svojim delovanjem.

Druga pot za pospeševanje stanovske vzgoje je snovanje mladinskih organizacij, tako imenovanih mladinskih kmetijskih klubov. Tudi ta način vzgojevanja nudi najhvalejnejše polje za izvenšolsko delo učiteljstva po deželi.

Mladinske kmetijske organizacije so nastale v novjšem času. Poklicala jih je v življenje današnja potreba. Razvile so se v Ameriki, kjer so danes močno razširjene. Tudi te organizacije imajo naloge, vzgajati kmetško mladino za dom in za kmetijski poklic. Osnovane so po načelu samozdruževanja in brez predpisov društvenega zakona. To so enostavno urejeni klubi, ki delujejo s pomočjo svojih pravil in navodil. Združuje jih stanovska zavest in tiste naloge, ki jih predpisujejo klubova pravila.

V teh organizacijah, ki se lahko povsod snujejo, kjer imamo moške učne moči, naj se zbira naša kmetška mladina po deželi. Prinesle ji bodo s svojo smotreno vzgojo več koristi, kakor vse druge organizacije, ki se danes snujejo in širijo po deželi.

Tudi za te organizacije je treba dela in vodstva od strani učiteljstva. Za krajevno vodstvo teh organizacij ni nobeden drug tako poklican kakor ljudsko-šolski učitelj. On pozna mladino, pozna starše, pozna krajevne odnose in pozna tudi posestne in gospodarske razmere. On ima tudi največ stika z mladino, tako da ima tudi s tega stališča najlepšo priliko za svoje udejstvovanje na tem vzgojnem polju. Pomagati mu morajo pri tej organizaciji današnji okrajni ekonomski, ki imajo po službenih navodilih naloge, pospeševati postanek, organizacijo in delovanje mladinskih klubov. Pomagati mora pa tudi Kmetijska družba v Ljubljani, ki mora kot centrala te organizacije dajati potrebna navodila za praktično udejstvovanje posameznih članov in ki mora preskrbovati tudi potrebna gnojila in semena za razne kmetijske poskuse.

Kakor rečeno, so se te organizacije najprej in najbolj razvile v Ameriki. L. 1917. je bilo v Južni Ameriki na ta način organiziranih že 115.000 mladeničev in 73.000 deklet, skupaj tedaj 188.000, v se-

verni Ameriki pa 160.000 mladeničev in deklet, skupaj tedaj 348.000. L. 1918. so štele te organizacije že nad 2 milijona članov. Tudi v Srbiji so se začele širiti te organizacije, ki šteje dosedaj že 32 klubov, kakor se glase ondodna poročila. Pri nas se je sprožila ta misel l. 1920. Dosedaj nimamo še nobene take organizacije.

Viljem Rohrman.

(Dalje prihodnjič.)

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šmartno na Pohorju. (Šolski oder.) Naše šolsko poslopje je v zelo razdrapanem stanju vendar odkar je novi nadučitelj, se isto marljivo popravlja. Napravil se je tudi popolnoma nov šolski oder in 23. julija je že nastopila šolska mladina z mladinsko igro »Sneguljčica«, pod spretnim vodstvom učitelja g. Božidar Tomažiča. Ta dan je napravilo svoj izlet glasbeno društvo »Drava« v Šmartno ter marljivo popevalo lepe pesmi, za kar je želo od občinstva buren aplavz. Kaj ganljivo je bilo tudi, ko je pela »Drava« na grobu nadučitelja Živka, kojega 6 sinov je pri tem družstvu.

—po Obmejni šola Sv. Duh na Ostrem vrhu je v nedeljo, 30. julija 1922 ob priliki zaključka šole priredila šolsko slavnost pod spretnim vodstvom šolskega voditelja g. Ernesta Vranca. Izvajale so se sledeče točke: 1. Sneguljčica (dvodej.). 2. Krasen pogled (otroški zbor). 3. Venec narodnih pesmi (moški zbor). 4. »Teta iz Amerike« (dvodej.). Vse točke so izbornu uspele. Moralni in gmotni uspeh je bil prav dober. Posebna hvala gre g. šolskemu vodji, ki se je kot aranžer mnogo trudil, g. prof. Družoviču iz Maribora, ki je s svojim sinom Hinkom in hčerko Eriko mnogo pripomogel k dobremu uspehu igrice. Tudi pevski zbor Društva jugoslov. akademikov iz Maribora je napravil s svojim poletom v obmejno ozemlje domačemu obmejnemu ljudstvu in vsem obiskovalcem krasen užitek. Naše pesmi so odmevale tje do Lucan in željno so jih poslušali naši okraj državne meje. Vidi se, da se učiteljstvo zaveda svoje zvišene naloge ob naši državni meji. — K. O.

Iz Jugoslavije.

—T. M. B. Radišič, referent v ministrstvu prosvete v Beogradu nam je dal na razpolago zanimive podatke o stališču k posameznim aktualnim vprašanjem, ki se tičejo naših materialnih in pravnih zadev. Poročilo objavimo v celoti v prihodnji številki, ker nam je to danes iz tehniških ozirov nemogoče.

—Poročilo o naši II. pokrajinski skupščini na Bledu prinesemo v prihodnji številki.

—Delegate in udeležence za II. glavno — državno skupščino UJU v Sarajevu opozarjamo na dnevni red in navodila, ki jih objavljamo zaide pod rubriko »Iz naše stanovske organizacije«.

—Študija k draginskih dokladam. Iz današnje ureditve draginskih dokladov si je mrzek machiavelizem, katerega posledice nas vedejo v mračno prihodnost. Ni ga odgovornega moža, ki bi se z vso resnostjo bavil z vprašanjem in rešil zagonetko o draginskih dokladah. Nehote misli človek tudi na temeljne plače učiteljstva odnosno državnega uradništva, ki daleko ne morejo konkurirati s honorarjem najnavadnejšega kruhoborca. Ne pomaga približovati vseh izrastkov opravičene in neopravičene nezadovoljnosti vojni psihozi in enakemu frazerstvu mnogobolji je treba iti iskanju po vzrokih nezadovoljstva do dna in jih čimprej zaječiti odnosno odstraniti. Dejstva pa mah na mah razburjajo naše oči. Sledi naj primera iz 20. stoletja: Nekemu tovarišu iz Posavja se je zgodil naslednji slučaj: Kupil je v bližini šole 8 oralov puste, večinoma neobdelane ter s oroprotjo, robidovjem in resjem obrastlo zemljišče, katero je tekom časa melioriral in izpremenil v razne kulturne nasade kakor vinograd, sadonosnik i. dr. Pokazal je da se z vztrajnostjo in delom da napraviti tudi iz puščave rodovitno in racionalno obdelan svet, kar baš splošnemu napredku kmetijstva ni škodovalo. Ker je služilo omenjeno posestvo kot vzpodbuda in vzgled tukajšnemu prebivalstvu. Svoje nasade je uspešno porabil pri kmetijskem pouku v šoli in izven šole, imel je konečno tudi, kar se mu šteje v neodpušljivo zlo, kot sad svojega truda v prostem času tudi nekaj kmetijskih pridelkov brez katerih bi v vojni in povojnih časih, zlasti pa pri sedaj vladajoči grozni draginji vseh življenskih potreb-

ščin, sploh ne mogel izhajati, ne da bi zabredel globoko v dolgove. — Ker je omenjeni tovariš leta 1920. pridelal 35 hl vina, mu je davčna oblast za leto 1922. predpisala 2524 K zemljiškega, invalidnega in dohodninskega davka in vojni pribitek pod naslovom neposredni davek, kar je imelo za posledek, da mu je knjigovodstvo pokrajinske uprave za Slovenijo odtegnilo za soprogo in 4 mladoletne otroke v starosti 2—11 let po členu 28., točke 4. zakona o draginskih dokladah letnih 36.500 K in mu vrhutega še mesečno odtegnilo do 31. maja t. l. preplačane družinske doklade v znesku 9694 K tako, da je raditega prikraščen za 48.718 K na letnih dohodkih. — Za 27 hl prodanega vina (8 hl je pridržal za delavce in domačo porabo) je dobil takrat 43.200 K, obdelovalni stroški so znašali 38.000 K, ostanke čistega 5200 K. Radi teh 5200 K je izgubil leta 1922. družinske doklade (36.500 + 9694), t. j. 46.194 K, kar pomeni primanjkljaj od 40.994 K. To mora spraviti družinskega očeta v obup, ker koplje z delavnostjo grob svoji družini. Z obdelovanjem omenjenega zemljišča niso nikdar na katerikoli način trpele njegove uradne dolžnosti, dokaz njegova nadzorniška kvalifikacija in ocenjevalna polja velika socialna krivica pa je, da se za dvojno neoporečno delo žanje ubijanje delavnosti in še gmotna škoda, ki jo ima delavni baš radi delavnosti. — Vzemimo slučaj da bi se udal omenjeni tovariš po končanih šolskih opravkih recimo brezdelju, bi imel danes za 40.994 K več letnih dohodkov. — Če je to prav, potem krivice na svetu nema. Z lahkoto bodo take odredbe dosegle to, česar do sedaj komunisti, boljševiki itd. še niso mogli doseči.

—Paviljon Učiteljske tiskarne na Ljubljanskem velesejmu. (Paviljon E. oddelek 3.) Poleg znane zagrebške tvrdke St. Kugli je zastopana Učiteljska tiskarna z okusno opremljenim oddelkom na velesejmu. Oko nam da zaslediti v njem vse nanoge, ki jih ima tiskarna. Najmogočnejše se vzpenja v sredini založništvo »Tvornice šolskih zvezkov«, ki nam od lani kaže zopet lep napredek. Posebna novost so Juvanci zvezki za okroglo pisavo, katerih vse tri stopnje imajo krasno vnanjo opremo in praktično notranjo vsebino. Stopili smo zopet za korak naprej, na lastne noge in se za en drobec zopet osamosvojili, tako v narodnem kakor stanovskem oziru. Enako so zastopani, kot predstavitelji, razne vrste tiska, književne zaloge in knjigoveznice, okusni lastni izdelki, ki dajejo paviljonu pestrejšo sliko. Vse te oddelke združuje v sebi slikovit lep pak, ki je po ljubljanskih ulicah služil kot prednaznanilo in opozorilo udeležencem velesejma in katerega vzorce vidimo tudi ob strani paviljona. Lepak je izvrstno uspelo delo grafika K. Poljanca. Predstavlja na sliki stavnico, strojničo, zalogo šolskih knjig in šolskih zvezkov in knjigarno, v harmoničnih, a pestrih barvah. — V osrednjem paviljonu so zastopani vsi listi in časopisi, ki jih tiska tiskarna, od dnevnikov do ilustriranih mesečnikov, s čimer je razvidno, da se zavod posebno uveljavlja kot listovna tiskarna. Umeten tisk, barvotisk, nam poleg lastnih lepakov predstavljajo tudi Šantljevi lesorezi slovenskih skladateljev in Ribičičevi »Palčki«, ki jih je založila Jugoslovenska Matica. Posebno fin barvotisk nam pa kaže lepak parfumov firme Driay-Nikolič. »Palčki« in Adamičeve »Mladinske pesmi« reprezentirajo poleg vzornega barvotiska oddelke notnega stavka. Zastopana je lastna založba, katere sistematičnost nam kažejo berila za osnovne šole, v katerih je poleg Vidrovega »Prvega berila« in Ganglovega »Drugega berila«, letos nova »Tretja čitanka« Černejeva in »Četrta čitanka« Rapetova. Knjige za strokovno-obrtno šolstvo v založbi Učiteljske tiskarne reprezentirajo Podkrajškova dela. Poleg tega so izšle v Učiteljski tiskarni tudi učne knjige za srbohrvaščino in francoščino. Tiskarna je oskrbela lepo založbo mladinske literature. Poleg že znane Šilihovega spisa »Nekoč je bilo jezero« vzbujajo letos posebno pozornost »Kunaverjeve« »Jame« ali »Kraški svet in njega pojavi« in Jelenčevovo delo: »1914—1918.« Bogato ilustracijo Kunaverjevega dela kažeta v ozadju dve tabli, ki nam odkrivata naš podzemeljski svet v nam dosedaj nepoznani luči. Kdor je spoznal lani Kunaverjevo delo »Na planine«, ta ni popolen, če se z njim ne spusti iz vrhov naših orjakov in iz solčnih bisernih višav v temine naših podzemeljskih kraških jam. Zaloga šolskih tiskovin je specijelnost tiskarne. Poleg »Vzorčne knji-

ge« je letos izdala tiskarna tudi nov obsežen »Cenik«, ki pa kaže žalibog neobvezne cene. —k.

—Obletnica Slomškove smrti. Dne 24. septembra bo poteklo 60 let, kar je izdihnil svojo plemenito dušo slovenski anostol, škof Anton Martin Slomšek. Na ta dan bodo na njegovi rojstni hiši na Ponikvi odkrili novo spominsko ploščo, ker je neka zločinska roka prejšnjo razbila.

—Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice ne zboruje na Vrhnikih dne 9. 9. t. l. ampak dne 7. 10. t. l. Podroben spored priobči »Učit. Tovariš«.

—Državna realna gimnazija v Ptuj. Dne 11. septembra ob 8. uri: ponavljalni in naknadni izpiti, eventualni sprejemni izpiti za II.—VIII. razred. — Dne 12. septembra ob 8. uri: sprejemni izpiti za I. razred. Prijave s krstnim listom in izpričevalom za vstop in srednjo šolo dne 11. septembra od 9.—11. ure v ravnateljski pisarni ali prej po pošti. Deklice sme biti samo 20% vseh sprejetih. — Dne 12. septembra od 10.—11. ure v ravnateljski pisarni sprejem dijakov, ki pridejo iz drugih srednjih šol (odjavna opomba potrebna). — Dne 13. septembra od 10.—11. ure: sprejem starih dijakov in prijave novih dijakov, vsak v svojem razredu. — Dne 14. septembra ob 8. uri: služba božja, zbirališče v razredih. Po maši vrnitev v gimnazijo, objava urnika disciplinarnega reda. — Dne 15. septembra ob 8. uri začetek rednega pouka. — Ravnateljstvo.

—Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru. (Od 8. do 17. septembra). Razstavniki katalog izide te dni, ter bo vseboval razen točnega vodnika po razstavi tudi kratko zgodovino Maribora, opis okolice in vodnik po mestu. Po možnosti tudi seznam telefonskih naročnikov in vojni red, tako da bo vsakomur dobro služil, prodajal se bo po nabavni ceni. — Razglednice o razstavi, ki bodo zelo okusno izdelane, se bodo prodajale na razstavnem prostoru in po trgovinah v korist vajeniškemu domu, v čigar korist je namenjen tudi event. čisti dobiček razstave. Zato priporočamo vsem posetnikom da se teh razglednic v čim izdatnejši meri poslužijo.

—Pričetek šolskega leta 1922/23 na javnih mestnih osnovnih šolah ljubljanskih. Na javnih mestnih osnovnih šolah v Ljubljani prične se novo šolsko leto 1922/23. v četrtek dne 14. septembra 1922 s skupno sv. mašo in v petek dne 15. septembra 1922 z rednim šolskim poukom. Vpisavalo se bo v sredo dne 13. septem. 1922 od osmih do dvanajstih dopoldne in od dveh do petih popoldne in sicer: Za I. mestno deško osnovno šolo v šolskem poslopju v Komenškega ulici št. 19; za II. mestno deško osnovno šolo v šolskem poslopju na Cojzovi cesti št. 5; za III. in V. mestno deško osnovno šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21; za IV. mestno deško osnovno šolo v šolskem poslopju na Prulah št. 13; za VI. mestno deško in za IV. mestno dekliško osnovno šolo v šolskem poslopju na Gasilski cesti št. 242; za I. mestno dekliško osnovno šolo v šolskem poslopju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za III. mestno dekliško osnovno šolo in za mestno manjšinsko šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 19; za mestno barjansko šolo v šolskem poslopju na Ižanski cesti št. 40; za mestno pomožno šolo v šolskem poslopju na Cojzovi cesti št. 5 (le od dveh do petih popoldne). Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se načelno odklanjajo, po čemur se je vodstvom točno ravnavati. Vse podrobnosti pojasnjuje šolska vodstva pri vpisavanju.

—Pričetek šolskega leta 1922/23 na javnih mestnih meščanskih šolah ljubljanskih. Na javnih mestnih meščanskih šolah ljubljanskih prične se šolsko leto 1922/23 v četrtek dne 14. septembra 1922 s skupno sv. mašo in v petek dne 15. septembra 1922 z rednim šolskim poukom. Vpisavalo se bo v sredo dne 13. septembra 1922 od osmih do dvanajstih dopoldne in od dveh do petih popoldne in sicer: Za I. mestno deško meščansko šolo v šolskem poslopju na Prulah št. 13; za II. mestno meščansko šolo v šolskem poslopju na Gasilski cesti št. 242; za I. mestno dekliško meščansko šolo v šolskem poslopju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za II. mestno dekliško meščansko šolo v šolskem poslopju na Gasilski cesti št. 242. Vstop v I. razred meščanske šole je dovoljen le onim učencem in učenkam, ki so dovršili (le) V. šolsko leto s splošno dovoljnim uspehom. Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se načelno pri vsprejemu odklanjajo po čemur se je ravnatelj-